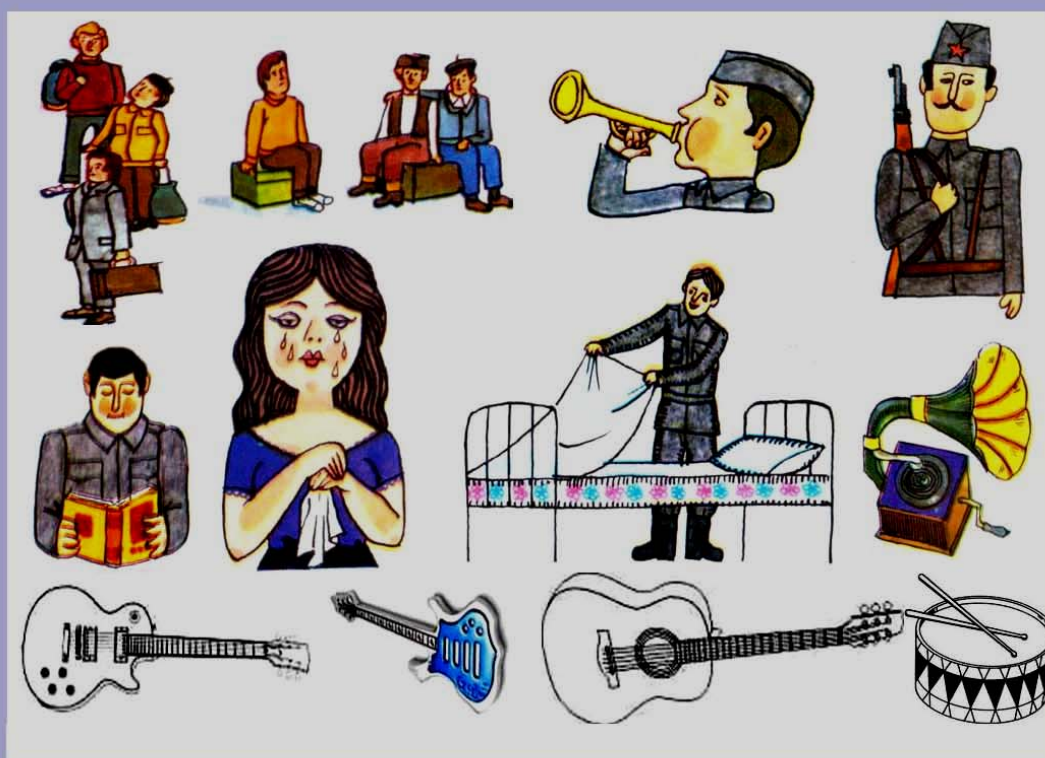

Др МИЛИВОЈЕ ДОШЕНОВИЋ

ВОЈНИКОВ СПОМЕНАР

СОНЕТНИ ВЕНАЦ

НОВИ САД, 2013.
Електронско издање

Др МИЛИВОЈЕ ДОШЕНОВИЋ

ВОЈНИКОВ СПОМЕНАР

СОНЕТНИ ВЕНАЦ

DOMLA-PUBLISHING
Нови Сад (E-book, 2013)

ИЗВОД ИЗ РЕЦЕНЗИЈЕ

„Војников споменар“, дело др Миливоја Дошеновића, књижевника, за који се може рећи да је плод врхунске песничке зрелости, и који кроз овај сјајни сонетни венац дира у срце и душу сваког човека, који је осетио и дражи војничке униформе, служећи својој отаџбини, далеко од родне груде, родитеља, пријатеља и вољене жене, која увек остаје сама негде на неком перону, машући своме војнику, и чији лик остаје и трепери у оку, срцу и души, а њена слика увек постаје драги талисман, на стражи, у сну, и у војниковом споменару...

Храброст је оно што највише импресионира када се склопе корице овог излива искренности и емоција. Толико храбри могу бити само песници и деца. Деца у својој „наивности“ и незрелости, а песници у својој дубокој мудрости и тананом сензибилитету, којим превазилазе овоземаљску јадиковку и откривају могућности узвишених, Божанских путева.

Неизмерно сам захваљан песнику Дошеновићу, што сам пишући ову рецензију и држећи се Пегазовог крила, бар за тренутак осетио чари оног Божанског и оног људског у сваком од нас. Ту лепоту тренутка који понекад садржи читаву вечност спознаће свако од вас поштованих читалаца, којима најтоплије препоручујем овај свежањ окрепљујућих сонета.

Нови Сад, 2008.

РЕЦЕНЗЕНТ

Проф. др Радован Чокорило

педагог, психолог и песник
Универзитет у Новом Саду

Радован Чокорило

Војников споменар

(СОНЕТНИ ВЕНАЦ)

1.

Хладни децембар, војник на стражи,
Са Шар^{*}е допире ваздух ко лед,
Клизи под шлем и образе дражи,
Водно,^{*} над Скопљем, ко бели медвед.

На пушци бајонет, корачам сам,
Хладноћа пробија кроз шињел сив.
Ја ходањем желим себи да дам,
Са својим кораком разговор жив.

Мисли ми лете ка Војводини,
Девојци, оцу, вољеној мајци.
Овде стражарим у пустој тмини,

Као у некој нестварној бајци.
Зора се примиче својим сребром,
Месец се скрива негде над Дебром...

* Шара, Шар-планина, висока планина у Македонији и делом на Космету у Републици Србији, са највишим врхом од 2747 м код Тетова. Познати су смучарски терени, који се налазе на Поповој шапки. По планини се зову и пси шарпланинци.

* Водно, планина изнад града Скопља, у Македонији.

2.

Месец се скрива негде над Дебром,
А на стражи ме смени војник Ром.
И док ме душек жуља под ребром,
Ја утонух у сан ко речни сом.

Тек, малко заспах, писнула труба,
За јутарњу смотру и војнички ред.
Њен звук ме жигну до задњег зуба,
Ја још бејах поспан, тужан и блед.

За цео наш вод од „педесет три“,
Бријање потраја тек минут – два...
На тацни маргарин, и чај што ври,

То беше трпеза војничка сва.
Од среће, око сузом се влажи.
Жељно кренусмо на пут најдражи...

3.

Жељно кренусмо на пут најдражи,
Задужих „доџа“*, хладног ко мраз.
А тако жарко, душа ми тражи
Да седнем у топли водников „газ“.*

Ка граду Велесу кренуо вод,
Војна возила ко тамна змија.
Пахуље скриваше небески свод,
И празну цесту што се увија.

Прођосмо Велес, а брзо ће Штип,
Снег је прекрио чокоте лозе.
Колону предводи амерски „џип“,

Која стаде због четири козе.
Брегалница*, с гвозденим ребром,
А пут нас води чудном алгебром...

* „Доџ“ („dodge“), америчко војно теренско возило, слично „џипу“ и „кампањоли“, али нешто снажније кубикаже, снаге мотора и димензија каросерије.

* „Газ“, руско теренско возило, слично италијанској „кампањоли“, затворене кабине.

* Брегалница, највећа и водом најбогатија лева притока Вардара, дуга 184 км, тече кроз Малеш, Пијанец, Кочанску котлину и поред Штипа. На реци Брегалници се одиграла чувена битка Другог балканског рата, када је од 30. јуна до 9. јула 1913. године српска војска победила и бугарску војну армаду (Брегалничка битка).

4.

А пут нас води чудном алгебром,
Небо је сипало пахуља рој.
По Плачковици*, од снега једром,
У „доцу“ осетих под капом зној.

Преда мном Штип и предграђе града,
Прва пекара, стигох у трену.
Пружа ми погачу девојка млада,
Док сам плаћао, посматрах жену...

Била је црнка, посебно лепа,
Правилних зуба, обрве танке.
Уће јој отац, на ногу шепа,

Довуче врећу брашна, на санке.
Кренух „доцу“, с погачом врелом,
Жеља се рве са душом целом...

* Плачковица, планина у Републици Македонији, висине 1754 м, која се простире на тремеђи Штипа, Кочана и Радовиша.

5.

Жеља се рве са душом целом,
Ставих пекарку у „војнички рам“.
Срце је слика живом пастелом,
Памтећи јој зеленог ока плам.

Мисли ми прекину позив на збор,
И колона креће на ноћни пут.
Тад бацих поглед кроз бочни прозор,
Где беше пекарка и хлебац жут.

Возила гутају серпентине,
До Скопља возимо лагани ход.
Зимски пејзажи, чудне планине,

Док пртином шета мој „доџ“ ко брод.
У Скопље уђосмо, већ свиће дан,
Шамарам образ да отерам сан...

Војни „доџ“
(dodge)

6.

Шамарам образ да отерам сан,
Под мостом Вардар тихо шапуће.
Понегде засветли нечији стан,
Ја се осећам као код куће.

Паркирах „доџа“ у војнички круг,
И крећем касарни у кревет мек.
Пар на политанки, пружа ми друг,
Ал' више ми треба санак ко лек.

Свака је субота, дан без рада,
Носим гитару у војнички клуб.
С прозора гледам обрису града,

Друштво ми правио војнички пуб.
Свирао „бегин“, * гитаром белом,
Око се бори са сузом врелом...

* Бегин (итал.), лагани пријатни ритам, по жицама гитаре

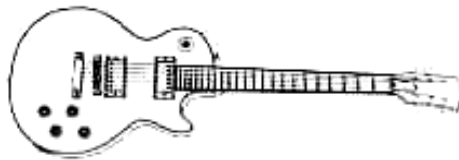
7.

Око се бори са сузом врелом,
Тад започе двеју гитара звук.
Радост ми шета лицем и челом,
Док грлим гитару – ко женски струк.

Донесе Пирга, из Елемира,
Плаву гитару, тиркизне боје.
Он је изврсно знао да свира,
Добре старије нумере своје.

Стиже и бубњар Слобо, из Руме,
Уз добош имао и добар глас.
Руке бубњара – као од гуме,

Ал' још нам је само фалио – бас.
Тад пристиже басиста, Словак Јан,
И дође нам срећан, свечани дан...

8.

И дође нам, срећан, свечани дан,
Славио рођендан председник Броз.*
Ми тада створисмо музички план,
И наш бенд назваћмо „Оријент воз“.

Тада је постао оркестар мој,
Приснији део војничког света.
Ал' највише с нама имаше спој,
„Мој трећи вод и прва ми чета!“

Једном пристиже и воз из Ниша,
Таман „комбију“ затварах врата:
„Тад, на перону, тражи се Миша!“

Стигла ми мати, и са њом тата.
Дошли су возом најдражи људи,
Срце је моје тукло из груди...

* Дан младости, 25. маја сваке године, славио се и рођендан тадашњег актуелног председника СФРЈ, Јосипа Броза Тита. Свечаном чину је давала допринос и тадашња ЈНА, која је учествовала на свим слетовима за Дан младости, и тада би се председнику Титу свечано на стадиону ЈНА уручивала и савезна „Штафета“.

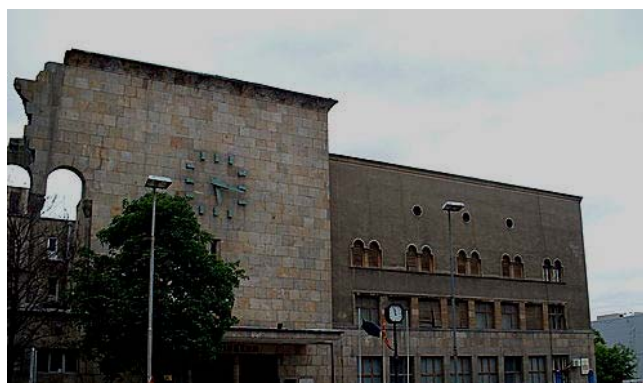
9.

Срце је моје тукло из груди,
На клупи седеше најдражи пар.
Моја се мати уз оца чуди,
„Откуд ми бркови, боје ко гар?!“

Сви, мајко, носимо бркове своје,
Јер, војник испроба новина рој.
И овај шињел сивкасте боје,
Ја, јуче прекројих у краћи крој.

И веза с брицом, из наше чете,
Што шиша моју косу по врату.
Младих „гуштера“, све косе лете,

Ошиша чету у једном сату.
Ви ћете пре мрака путовати,
Мој драги оче, најдража мати...

10.

Мој драги оче, најдража мати,
Када ми зора Бачку пробуди,
Пишите, да ли ми багрем цвати,
Тамо где Дунав шапате нуди?

Шта ли ми раде другари моји,
Тамо где миришу лепе старе?
Да ли још „берба грожђа“ постоји,
И плове ли чамци дуж Тикваре?*

Воз је кренуо, одоше мили
Ка мојој Бачкој, до једног града.
Њихов јединац у себи цвили,

Поче и скопска киша да пада.
У „Таверни“ чај барменка нуди,
За нечим мојим, душа ми жуди...

* Тиквара, рукавац Дунава, код Бачке Паланке. Таверна – гостиона код скопске железничке станице.

11.

За нечим мојим душа ми жуди,
Није барменка и њена пунђа.
Овлаш погледах у њене груди,
Један пијанац „Таверном“^{*} гунђа...

Кренух на врата, улица бљешти,
Црвени бусеви журе у ноћ.
Оближњи „Бристол“^{*} сија и трешти,
А, ја сам у чету морао поћ.

Шетам уз Вардар, и слушам реку,
Што од Врутока^{*} тече, жубори...
То вече причо ми причу неку,

Месец је шетао Скопској гори.^{*}
Одоше драги, бол, срце пати,
Ево, и сада, увек ме прати...

^{*} „Таверна“, позната скопска гостиона, у близини старе железничке станице.

^{*} „Бристол“, један од најпознатијих градских ресторана, у центру Скопља.

^{*} Вруток (683,5 м), на коме се налази извориште Вардара, у близини Гостивара.

^{*} Скопска Црна гора, планина у Македонији делом и у Србији, северно до Скопске котлине, са највишим врхом Рамно (1651 м).

12.

Ево, и сада, увек ме прати
Шапат из реке, носе таласи.
Још се пар барки Вардаром клати,
Довикују се, касни аласи.

Зимски ме шињел упорно жуља,
Није он кривац, он је без грешке.
Моје се тело уморно љуља,
Још од „Таверне“ корачам пешке.

СТИГОХ у чету, кревету хитам,
Узимам ћебе и тонем у мрак.
Све се спојило у ноћни ритам,

Напољу чизама чује се корак.
Затим се кораци потпуно губе,
До звука неке следеће трубе...

13.

До звука неке следеће трубе,
Ја сањах Бачку, дунавске плаже,
Где моје усне девојку љубе,
А мушке руке дојке јој траже.

Руком јој нежно кроз косу гребем,
Која се просула низ пешчан спруд.
Одједном, осетих ноћу зебем,
Кроз отворен прозор дуваше студ

Прохладног марта и земље влажне,
Скопске котлине и раних трава.
Трже ме писак од трубе снажне,

Из звучника, а још ми се спава.
Хладно је, мраз ми протреса зубе,
Збогом команде, фине и грубе...

14.

Збогом команде, фине и грубе,
Ближи се крај војничког рока.
Моји се стари „класићи“ љубе,
Још један датум бришем из блока.

Велика радост у нашој класи,
Ускоро крећемо на драги пут.
Цивилно одело кревет ми краси,
Држи га офингер,^{*} дрвен и жут.

Пола мог срца срећно због тога,
У другој поли туга је нека.
Крећем на пут, а клеца нога,

Док на перону „Нишекспрес“ чека.
Збогом Скопље, драги пејзажи,
Хладни децембар, војник на стражи...

^{*} Офингер (нем. Aufhenger), вешалица за одећу

МАГИСТРАЛЕ

Хладни децембар, војник на стражи,
Месец се скрива негде над Дебром.
Жељно кренусмо на пут најдражи,
А пут нас води чудном алгебром.

Жеља се рве са душом целом,
Шамарам образ да отерам сан.
Око се бори са сузом врелом,
И дође нам срећан, свечани дан.

Срце је моје тукло из груди,
Мој драги оче, најдража мати.
За нечим мојим душа ми жуди,

Ево, и сада, увек ме прати.
До звука неке следеће трубе,
Збогом команде, фине и грубе...

НЕЗАБОРАВНА ВОЈНИЧКА ГИТАРА

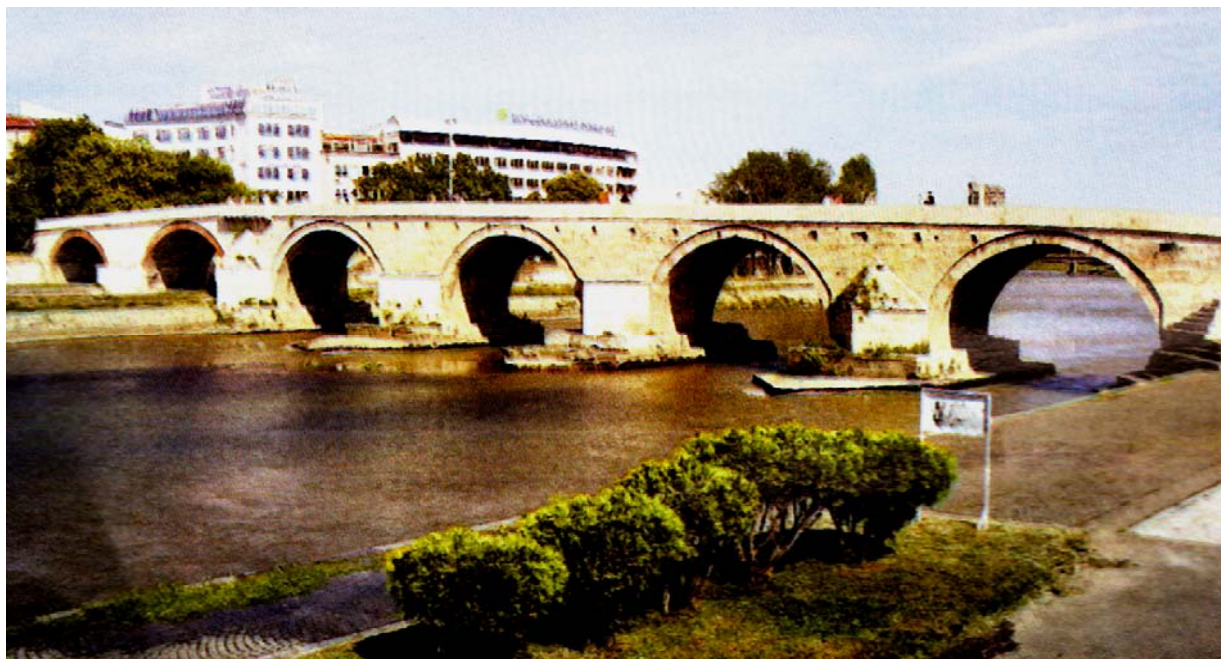
Слева: војник Миливоје Дошеновић и десетар Веља Бановић родом из Аранђеловца, обрадовали су своје колеге војнике музичком нумером, у којој Миливоје левом руком свира гитару, а десетар Веља левом руком удара трзалицом по жицама. Слика десно: војник Миливоје Дошеновић – с војничким поздравом. Снимљено у касарни ЈНА „Маршал Тито“ у Скопљу, 23. децембра 1972. године

ЈЕДНЕ КИШНЕ ЈЕСЕНИ, ЗА ВОЛАНОМ ВОЈНОГ „ЦИПА“, У МАКЕДОНИЈИ

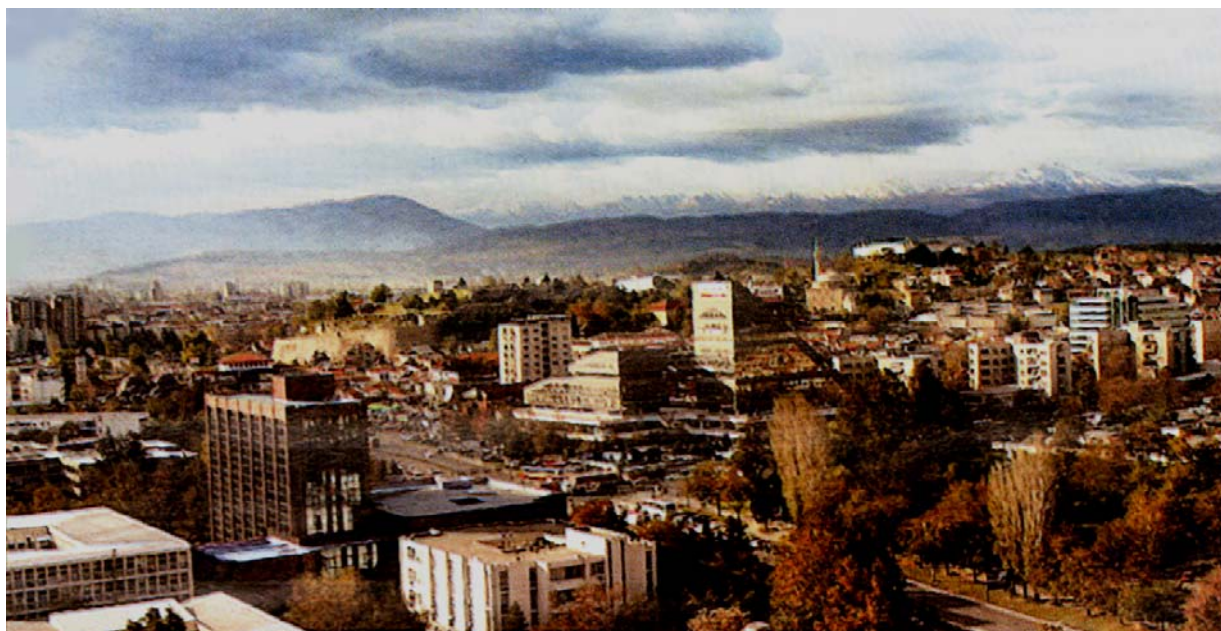

Војник-возач ЈНА Миливоје Дошеновић, снимљен у војном „ципу“, једне кишне јесени 1972. године, на релацији Скопље – Штип. Дани који се никада не заборављају...

ГРАД СКОПЈЕ И ВОЈНИЧКЕ УСПОМЕНЕ

Мост Цара Душана, преко реке Вардар – дели старо и ново Скопје

Панорама Скопља, испод Скопске Црне горе и планине Водно

СКОПСКЕ ВОЈНЕ КАСАРНЕ

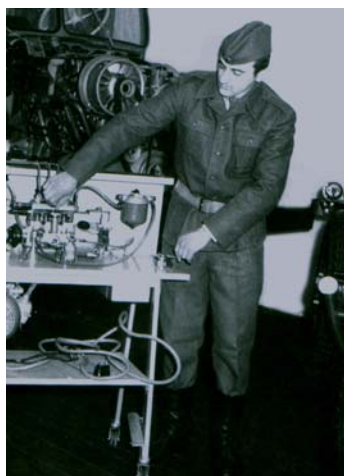

Преко моста Цара Душана, води пут на другу страну Вардара, према тврђави Ада Кале, а недалеко од ње се налазио комплекс касарни у који су спадали и: Аутонаставни батаљон „Маршал Тито“ (аутојединица и инструкторски водови), а недалеко је била и дивизија (војна полиција, интенданتي и тенковска бригада).

МОСТОВИ ПРЕКО ВАРДАРА ПОВЕЗУЈУ НОВО И СТАРО СКОПЈЕ

Преко првог моста (десно) води регионални пут према Ђенерал Јанковићу, Качанику, Подујеву и Приштини – ка територији КОСМЕТА и даље ка централној Србији.

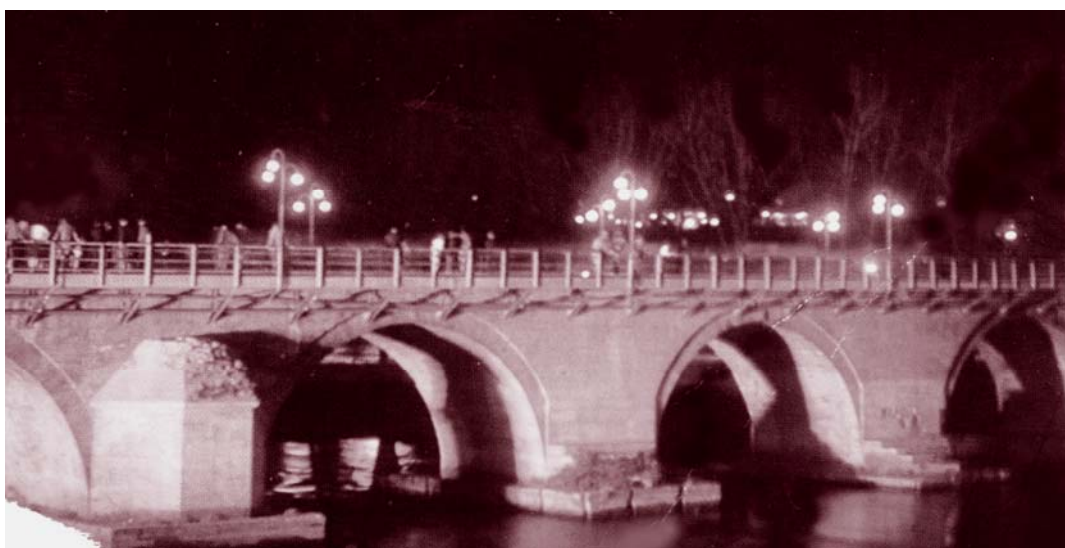

На сликама: војник-возач Миливоје Дошеновић, у кабинету моторних возила, на хауби америчког „џемса“, са разводником Мицком Георгијевским, и доња слика: за воланом камионета „там-2001“, на релацији од Скопља до Приштине. Снимци направљени у време служења редовног војног рока у ЈНА на територији СР Македоније, Скопље, Трећа армијска област 1972-1973. године.

СКОПСКЕ ИМПРЕСИЈЕ

Стари део Скопља или Битпазар чаршија, са аутентичним дућанима и џамијама
(Из фото-архиве књижевника др Миливоја Дошеновића, снимак у пролеће 1973)

Душанов мост на Вардару (из фото-архиве писца др Миливоја Дошеновића, снимак 1973)

ВОЈНИЧКИ ДАНИ – У СОНЕТНОМ ВЕНЦУ „ВОЈНИКОВ СПОМЕНАР“

Dr Milivoje Došenović, književnik, pesnik, romansijer
Redovni član Društva književnika Vojvodine